

Eduskunnan työelämä ja tasa-arvovaliokunta

HE 100/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta ja työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta

<https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+100/2024>

Muutos alentaa työntekijöiden ansiotasoa

Palvelualojen ammattiliitto PAM kiittää mahdollisuudesta lausua leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta ja työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta.

PAMin solmimaa matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palveluita koskevaa työehtosopimusta voidaan noudattaa leipomotoimintaan vain niissä tapauksissa, joissa soveltamisalalla toimivan yrityksen leipomotoiminta katsotaan ravintolatoimintaan verrattavaksi tai siihen läheisesti liittyväksi tai sitä tukevaksi toiminnaksi. Leipomotyölain 5 §:n kumoaminen poistaisi kyseisen lain mukaisen yötyökorvauksen tällaisessa ravintola-alan leipomotoiminnassa yötyötä tekeviltä työntekijöiltä.

Edellä kuvattuja työntekijöitä on hallituksen esityksen mukaisesti arviolta noin 200. Muutos alentaisi heistä erityisesti säännöllistä yötyötä tekevien ansiotasoa merkittävästi. Muutoksen toteuttamisen jälkeen työntekijöiden tekemää yötyötä koskisivat vastaavat määräykset kuin muita alan työntekijöitä seuraavasti:

- työntekijä, jonka yli puolet työajasta on klo 01–06 välisenä aikana tai kolmiviikkoisjakson työvuoroista yli puolet alkaa klo 24–05 välisenä aikana, on oikeutettu erityiseen työaikahyvitykseen (90 tuntia kolmiviikkoisjakson aikana 112,5 tunnin sijaan). Erillistä iltatyölisää ja yötyölisää ei makseta. Tämä tarkoittaa noin 25 % korkeampaa tuntipalkkaa klo 06–18 tehtyä tuntia kohden, vajaata 14 % korkeampaa tuntipalkkaa klo 18–24 tehtyä tuntia kohden ja **7 % korkeampaa tuntipalkkaa klo 24–06 tehtyä kohden**.
- työntekijälle, joka ei ole oikeutettu edellä mainittuun yötyön työaikahyvitykseen, maksetaan klo 18–24 tehdystä työstä iltatyölisänä **1,33 €/tunti** ja klo 24–06 yötyölisänä **2,25 €/tunti**.

Edellä kuvattujen, ravintola-alan leipomotyötä tekevien työntekijöiden ansiotasoa alentavien vaikutusten vuoksi PAM vastustaa leipomotyölain kumoamista ja työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamista.

Esityksillä on myös muita, työntekijöiden terveyttä ja työehtojen vähimmäissuojaa heikentäviä vaikutuksia, joita on kuvattu seuraavassa.

Yötyön teettäminen ja sen terveyshaitat lisääntyvät

Leipomotyöaikalain 5 § poistaminen kasvattaisi kannusteita teettää työtä terveydelle haitallisena yötyönä. Suurempi osa tuotteista valmistettaisiin myyntiin tai toimitukseen siten, että tuote on valmiina aamulla, vaikka se ei olisi välttämätöntä.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, valtioneuvoston asetuksessa terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä (1485/2001) yötyö määritellään tekijäksi, joka aiheuttaa erityistä sairastumisen vaaraa. Yötyö kuormittaa työntekijää fyysisesti ja psyykkisesti enemmän kuin päivätö.

Esityksen mukaisesti työterveyslaitoksen tutkimushankkeessa on tunnistettu yötyötä sisältävän vuorotyön olevan yhteydessä moniin akuutteihin ja kroonisiin terveysriskeihin kuten unihäiriöihin ja väsymykseen, työtapaturmiin, reumaan, tyypin-2 diabetekseen, verenpainetautiin, raskauden ajan terveysriskeihin ja raskauden keskeytymiseen, sekä lyhyiden ja pitkien sairauspoissaolojen riskiin, ja riskiin joutua työkyvyttömyyseläkkeelle. Yötyö myös hankaloittaa työn ja muun elämän yhteensovittamista.

PAM haluaa tuoda esille, että työaikalain kokonaisuudistuksen yhteydessä vuonna 2018 eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta (TyVM 17/2018 vp) kiinnitti huomiota työntekijöiden työaika-kuormitusta kasvattavien sääntelyratkaisujen, kuten yötyön laajentamisen vaikutuksiin työterveyteen ja työturvallisuuteen ja piti tärkeänä seurata niitä.

Muutos murentaa yleissitovuutta

Voimassa olevan leipomotyölain (302/1961) 5 §:n 2 momentin mukaan työnantajien ja työntekijöiden yhdistyksillä, joiden toimintapiiri käsittää koko maan, on oikeus sopia 1 momentissa tarkoitettusta korotetusta palkasta toisinkin. Leipomoalan työehtosopimus takaa tällä hetkellä yötyölisän niille leipomoalan työntekijöille, jotka eivät tee vuorotyötä.

Leipomoalan työehtosopimus on yleissitova, mutta jos yleissitovuutta ei enää ole, on sillä vaikutuksia palkan suuruuteen ja yötyön määrään. Jo vuonna 2023 yleissitovuus todettiin juuri ja juuri yleissitovaksi leipomoalan työnantajien heikon järjestäytymisasteen vuoksi.

Leipomotyölain kumoaminen olisi omiaan myös aiheuttamaan toimialasiirtymiä, jotka murentaisivat leipomoalan työehtosopimuksen yleissitovuutta entisestään. Jos yöaikaan tehtävän leipomotyön kustannukset alenisivat nykyisestään, voisivat esimerkiksi suuret päivittäistavarakaupan toimijat nähdä leipomotuotteiden tuottamisen itse nykyistä houkuttelevammaksi. Tämä olisi omiaan keskittämään päivittäistavarakauppaa ja yksipuolistamaan elinkeinorakennettamme entisestään.

PAM haluaa tuoda esille, että muun muassa paikallisen sopimisen laajentamista koskevat lainsäädäntömuutokset ovat omiaan vähentämään työnantajien järjestäytymisen kannusteita. Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta totesi suhtautuvansa vakavasti huoleen muutoksen vaikutuksista työehtosopimusten yleissitovuuteen (TyVM 14/2024 vp). Yhdistettynä muihin lainsäädännön muutoksiin leipomotyölain 5 §:n kumoaminen voisi murentaa alan työehtosopimuksen yleissitovuuden nopeastikin.

PAM vastustaa esitettyjä muutoksia

Esitystä lain muuttamiseksi perustellaan hallitusohjelman kirjauksella, jonka mukaan leipomotyöaikalaki tulee kumota vanhentuneena. PAM katsoo, että laki ja sen mukanaan tuoma suoja eivät missään mielessä ole vanhentuneita ja toteaa, ettei esitettyjä muutoksia tule toteuttaa.

Helsingissä 3. joulukuuta 2024, kunnioittaen

Juha Ojala
sopimuspäällikkö
050 584 1488, juha.ojala@pam.fi

Lisätietoja:
Raimo Hoikkala
sopimusasiantuntija
050 360 5927, raimo.hoikkala@pam.fi